

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนของประชาชนตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างมี จำนวน 290 คน ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS / PC ⁺ (Statistical Package for the Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะทั่วไปของประชากร เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยใช้ค่าถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนผสมทางการตลาดและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากร

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง มากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในช่วง 21 ถึง 30 ปี และ 31 ถึง 40 ปี โดยส่วนมากจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ในช่วง 1 ถึง 3 คน ในส่วนของรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนนั้นส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำคือ ตั้งแต่ 2,000 ถึง 4,000 บาทต่อเดือน

ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ มีส่วนน้อยที่ได้รับจากทางวารสารหรือนิตยสาร และการเข้าร่วมประชุม อบรม และจากหน่วยงานเอกชน ส่วนเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารทั้งในเรื่องเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน พิษภัยและผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี รูปแบบหรือวิธีการในการจัดการขยะอันตรายที่เกิดจากการใช้สารเคมี และผลกระทบจากขยะอันตรายที่มีต่อคนและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะได้รับในระดับปานกลาง

5.1.2 ข้อมูลประวัติการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ประชาชนในตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน โดยจำแนกตามชนิดของแมลงที่ต้องการกำจัด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดยุงมากที่สุด รองลงมาคือ มดและหนู ตามลำดับ

สำหรับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่ประชาชนนิยมใช้ในการกำจัดแมลงและสัตว์ที่รบกวนคือ ชนิดสเปรย์ รองลงมาคือ ชนิดแท่งหรือขวด และชนิดน้ำ ตามลำดับ โดยมีความถี่ในการใช้ 1 ถึง 4 ครั้งต่อเดือน แต่ก็มีประชาชนบางส่วนที่ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนทุกวันถึงร้อยละ 7.6 ส่วนวิธีการที่ประชาชนนิยมมากที่สุดคือ แบบฉีดพ่น รองลงมาคือ ใช้แบบวางบนภาชนะ ส่วนแบบที่นิยมใช้น้อยที่สุดคือ แบบฝังดิน สำหรับคราหรือยี่ห้อของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่ประชาชนนิยมใช้มากที่สุดคือ ยี่ห้ออาท มีการใช้ถึงร้อยละ 31.0 รองลงมาคือ ยี่ห้อซิลด์ทอกซ์ นานฟ้าและไบคอน ตามลำดับ

5.1.3 ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและสิ่งแวดล้อม ส่วนผสมทางการตลาด และพฤติกรรม การใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

1) ระดับความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในส่วนเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าคะแนนที่จัดอยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลางและระดับต่ำตามลำดับ โดยข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อที่ 4 ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ในข้อควรระวังเกี่ยวกับการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน คือ หลีกเลี่ยงการสูดดมไอหรือละอองสาร และการสัมผัส และควรไปพบแพทย์ทันทีหากมีอาการผิดปกติ โดยมีผู้ตอบถูกร้อยละ 99.0 และข้อที่มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 1 ประชาชนมีความเข้าใจว่าการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนหลาย ๆ ชนิด จะสามารถกำจัดแมลงและสัตว์ที่รบกวนได้ดีกว่าใช้เพียงชนิดเดียว ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

2) ระดับความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือน

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนในส่วนความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักอยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลางและระดับต่ำ ตามลำดับ โดยพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ประชาชนมีความตระหนักมากที่สุดคือ ข้อที่ 1 การอ่านฉลากของสารเคมีก่อนใช้ ทำให้เข้าใจถึงวิธีการใช้ได้อย่างถูกต้อง และข้อที่ประชาชนมีความตระหนักน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 3 การใช้สารเคมีปริมาณมากทำให้สามารถกำจัดสัตว์และแมลงที่รบกวนได้เป็นอย่างดี

3) ระดับความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนในส่วนความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนต่อสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชาชนมีความตระหนักอยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลางและต่ำตามลำดับ โดยพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ประชาชนมีความตระหนักมากที่สุดคือ ข้อที่ 5 ประชาชนเห็นว่าการทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีลงในแหล่งน้ำเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำ และข้อที่ประชาชนมีความตระหนักน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 3 ประชาชนเห็นว่าสารเคมีที่ใช้จะสามารถสะสมอยู่ในดิน พืช และแหล่งน้ำในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นและจะไม่สะสมอยู่เป็นเวลานาน

4) ระดับความเชื่อด้านส่วนผสมทางการตลาด

ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านส่วนผสมทางการตลาดเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชาชนมีความเชื่อด้านส่วนผสมทางการตลาดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือระดับต่ำและระดับสูงตามลำดับ โดยพิจารณารายข้อที่ประชาชนมีความเชื่อด้านส่วนผสมทางการตลาดสูงที่สุดคือ ข้อที่ 1 การเลือกใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนควรคำนึงถึงความปลอดภัยของคนและสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่ประชาชนมีความเชื่อด้านส่วนผสมทางการตลาดต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 ประชาชนยังเห็นว่าสารเคมีที่มีราคาถูกแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นชนิดที่ควรเลือกใช้

5) พฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่ประชาชนมีการปฏิบัติกันมากที่สุด คือ ข้อที่ 10 ประชาชนพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ปากเป่าหรือดูดสิ่งอุดตันที่หัวฉีด ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 17 ทำการแยกภาชนะบรรจุสารเคมีเพื่อนำไปฝังกลบในหลุมลึกที่เตรียมไว้

5.1.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ค่าถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระและพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่มีต่อตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน คือ ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือน (Sig = 0.031) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน (B = 0.153) หมายความว่า ประชาชนที่มีความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนสูง จะสามารถปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย

และในส่วนของการวิเคราะห์การถดถอยพหุของตัวแปรอิสระแต่ละตัวและพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน มีปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน (Sig = 0.011) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน (B = 6.1E-02) หมายความว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนสูง จะสามารถปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย ปัจจัยที่สอง คือ ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือน (Sig = 0.002) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน (B = 0.171) หมายความว่า ประชาชนที่มีความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนสูง จะสามารถปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย ส่วนปัจจัยที่สาม คือ ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (Sig = 0.020) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน (B = 0.107) หมายความว่า ประชาชนที่มีความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนต่อสิ่งแวดล้อมสูงจะสามารถปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน คือ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือน และความตระหนักถึงพิษภัยอันตรายของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สามารถอธิบายได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน โดยเป็นการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้สารเคมีชนิดต่าง ๆ อีกทั้งประชาชนมีความเข้าใจและทราบถึงอันตรายและผลกระทบที่จะตามมา ซึ่งจะเป็นผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ประชาชนมีการปฏิบัติตนในการใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คีมาลัตกษณ์ ดิลิฮ์สวัสดิ์เวทย์ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม และงานศึกษาของ ยุทธนา หงสไกร (2542) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลบึงสามัคคี กิ่งอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งพบว่า ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อนการใช้ใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ นิตยา สุริยะเจริญ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกรอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมี

สำหรับความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม นั้น เกิดหลังจากที่ประชาชนได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน แล้วเกิดความสำนึก ความรู้สึก ความปรารถนาต่าง ๆ ต่อการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน และสามารถตัดสินใจแยกออกได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดีหรือเลว ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นเมื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว ย่อมเกิดความตระหนักตามงานวิจัยนี้พบว่า ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุทธนา หงสไกร (2542) พบว่าความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เลอศักดิ์ จตุรภูษและคณะ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี เมื่อปี 2525 พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีความตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้อง ได้แก่ การใช้สารเคมีอย่างไม่ระมัดระวัง มีการเก็บเกี่ยวพืชผลก่อนกำหนดและไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำข้างภาชนะบรรจุที่ระบุไว้ชัดเจน

นอกจากนี้ ประเสริฐ ถาวรชัยสิทธิ์ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักในเขตดลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคหรือไม่มีความตระหนักต่อสุขภาพของผู้บริโภคจะมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประสาน ตั้งสิกบุตร(2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยสังคมจิตวิทยาที่กำหนดการใช้วัตถุเคมีป้องกันและกำจัดแมลงในสวนผักของเกษตรกรบริเวณชานเมือง พบว่า การให้คุณค่าต่อสุขภาพ การรับรู้ผลเสียต่อสุขภาพตนเองและผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุกขั้นตอนของพฤติกรรมการใช้ยาฆ่าแมลง

ดังนั้น จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาความตระหนักถึงภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนของประชาชนอย่างถูกต้องและปลอดภัยก็จะอยู่ในระดับสูงด้วยเช่นกัน

5.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1

: ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า

: ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.011)

อธิบายได้ว่า ในพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน เป็นการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกใช้สารเคมีให้มีความเหมาะสม เป็นการวางแผนการเลือก และการตัดสินใจซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนเป็นข้อมูลเบื้องต้น ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ สิทธิละเมียรและคณะ (2519) ที่ได้มี

การศึกษาถึงตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในอาหาร พบว่าเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีน้อยจะมีพฤติกรรมการฉีดพ่นสารกำจัดแมลงอย่างไม่ถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำให้เกิดการตกค้างของสารเคมีในอาหาร

สมมติฐานข้อที่ 2

ส่วนที่ 1 : ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า

: ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig = 0.002) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประเสริฐ ถาวรชัยสิทธิ์ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า การคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคมีผลต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการศึกษาของสถาบันการวิจัยสถานะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2522) ได้ศึกษาเรื่อง พิษของสารเคมีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ปี 2522 พบว่า เกษตรกรไม่มีความคำนึงหรือตระหนักถึงพิษหรืออันตรายของสารพิษในการเกษตร ทำให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้อง เช่นเดียวกับ เลอศักดิ์ จตุรภูษและคณะ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี เมื่อปี 2525 พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีความตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ระมัดระวัง มีการเก็บเกี่ยวพืชผลก่อนกำหนด และไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำข้างภาชนะบรรจุที่ระบุ และประเสริฐ ถาวรชัยสิทธิ์ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรที่ไม่มีการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค จะมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้อง คือมีการใช้สารเคมีตามประสบการณ์ของตนเอง และมีการเก็บผลผลิตก่อนถึงระยะที่ปลอดภัย

ส่วนที่ 2 : ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า

: ความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.020) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันการวิจัยสถานะแวดล้อมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ

สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2522) ได้ศึกษาเรื่อง พืชของ สารเคมีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ปี 2522 พบว่า เกษตรกรไม่มีการค้ำนึ่งหรือตระหนักถึงพิษหรืออันตรายของสารพิษในการเกษตรมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมี ทำให้มีการใช้สารเคมีในปริมาณมากเกินไป เป็นผลให้แมลงสร้างความต้านทานและเกิดการตกค้างหรือสะสมในสิ่งแวดล้อม

จะเห็นว่าพฤติกรรมกรักษาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นหลังจากมีการใช้สารเคมีหรือหลังพฤติกรรมเพื่อการป้องกันตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเน้นการลดการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนในสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและสิ่งแวดล้อม จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

สมมติฐานข้อที่ 3

: ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกร ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า

: ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกร ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ด้านนั้นไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกร ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนินทร์อารักษ์ (2540) ซึ่งพบว่าระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์อาหารและวิธีปฏิบัติในการใช้บรรจุภัณฑ์อาหารของข้าราชการสตรี ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของชุตินา อังภากรณ์ (2539) ที่พบว่าการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่ใช้แล้วประเภทกระดาษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของชลธิชา ตั้งอัน (2531) ซึ่งพบว่าแม่บ้านที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามีความรู้ ความเชื่อและการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนมากกว่ากลุ่มแม่บ้านที่มีการศึกษาอื่น ๆ

ในส่วนของปัจจัยด้านรายได้จากการวิจัยพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกร ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของชลธิชา ตั้งอัน (2534) ที่พบว่า แม่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ ความเชื่อและการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลแตกต่างกัน รวมทั้งการศึกษาของ สุวิมล ภักดิ์พิบูลย์ (2535) ที่พบว่าแม่บ้านที่มีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมในการกำจัดมูลฝอยที่แตกต่างกัน

สำหรับปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน จากการวิจัยพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกร ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนางนุช อิมพิทักษ์ (2540) ที่พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แต่แตกต่างจากการศึกษาของชุตติมา อิงภากรณ์ (2539) ที่พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่ใช้แล้วประเภทกระดาษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของบุญดี ชินนาพันธ์ (2541) ที่พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิทยุและบอร์ดประชาสัมพันธ์ระดับความถี่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน รวมทั้งการศึกษาของ จุลดา ไข้วจเรชญ (2536) ซึ่งพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่แตกต่างกันและเช่นเดียวกับการศึกษาของชูศักดิ์ วิทยากค์ (2531) พบว่า ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมจากวิทยุและโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 4

: ปัจจัยส่วนผสมด้านการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน
ผลการวิจัย พบว่า

: ปัจจัยส่วนผสมด้านการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน ซึ่งจะขัดแย้งกับผลการศึกษาของศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมในทัศนะของนิสิต/นักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า การใช้เครื่องมือทางการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการนำมาใช้ สามารถสร้างภาพลักษณ์ให้กับบริษัทว่ามีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นเหตุจูงใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและที่สำคัญคือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การประชาสัมพันธ์และการโฆษณาเป็นเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดที่มีความสำคัญมากในระดับใกล้เคียงกัน

อธิบายได้ว่า เนื่องจากการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนโดยส่วนใหญ่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจที่จะเลือกใช้ รวมถึงก่อให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีอันตรายในครัวเรือนที่มีต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและต่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ประชาชนเลือกใช้สารเคมีที่มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและต่อคนมากกว่าที่จะเลือกใช้ตามการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์หรือการลดแลกแจกแถม รวมทั้งกลไกทางด้านราคาที่พยายามดึงดูดให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจในการเลือกใช้ของผู้ผลิตและจำหน่าย จึงทำให้ปัจจัยทางด้านส่วนผสมทางการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1) ประชาชนยังขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน วิธีการใช้และการกำจัดหลังจากการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับวิธีการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนรวมทั้งองค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและควบคุมการใช้สารเคมีอันตรายในการป้องกันกำจัดแมลงและสัตว์ที่รบกวนภายในครัวเรือน รวมถึงการจัดการขยะอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน

2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและให้ข้อมูลข่าวสาร สร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่จะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนและการจัดการขยะอันตรายในครัวเรือนที่เกิดจากการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือน อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครัวเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนและการจัดการขยะอันตรายก่อนที่จะนำทิ้งให้เหมาะสมและถูกต้อง

3) รูปแบบของการเผยแพร่และการให้ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน รวมถึงการนำไปใช้และการจัดการขยะอันตราย ควรเลือกใช้วิธีการที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย และเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะกับกลุ่มประชาชนผู้รับข้อมูล ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้หลายวิธีการร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

4) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีการนำผลที่ได้จากการวิจัยมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการประยุกต์ใช้กับพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ซึ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควรมีการใช้กลยุทธ์ที่เปลี่ยนแปลงตามกระบวนการและขั้นตอนของการเกิดพฤติกรรม เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการเพิ่มเติมแปรในการศึกษาให้มากกว่านี้ ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม การรับรู้ และควรมีการทำการศึกษาวิจัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ และจะส่งผลไปสู่การดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

2) ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนในขั้นตอนก่อนมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือนและหลังการให้ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายในครัวเรือน โดยใช้สถานที่และประชากรกลุ่มเดียวกัน

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนกับกลุ่มผู้ไม่ใช้สารเคมีอันตรายในครัวเรือนหรือเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดโดยธรรมชาติหรือโดยวิธีการ อื่น ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของคนในครัวเรือนและต่อสิ่งแวดล้อม ว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และมีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการเลือกใช้หรือไม่เลือกใช้แตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร